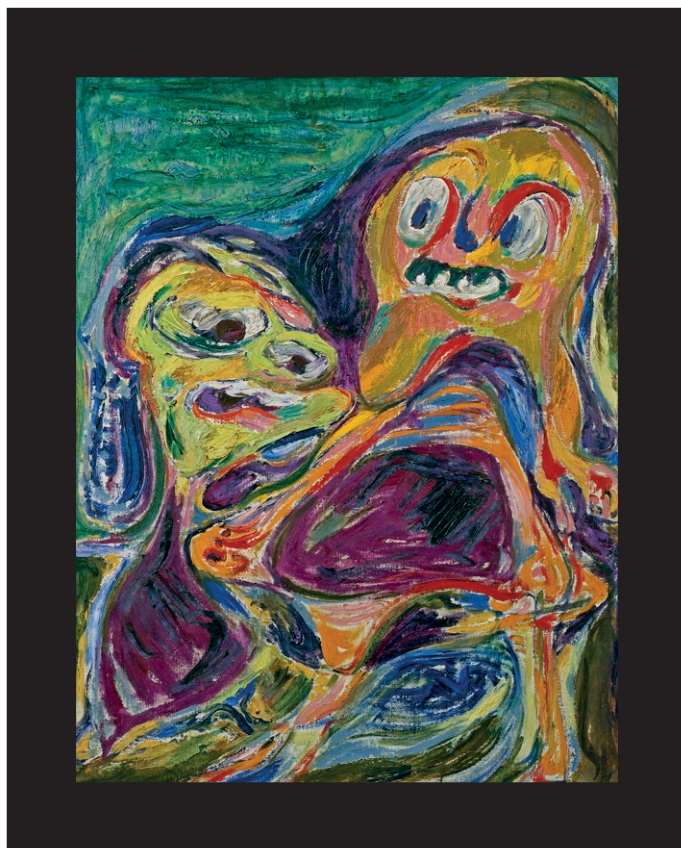

Exposició

La creació oberta i els seus enemics: Asger Jorn en situació

16 feb. — 18 jun. 2023

Résistance masculine (Resistència masculina), 1953.
Museum Jorn, Silkeborg, Dinamarca

Dossier de premsa
Institut Valencià d'Art Modern

IVAM

Exposició

La creació oberta i els seus enemics: Asger Jorn en situació

16 feb. — 18 jun. 2023

Comissariat: Ellef Prestsæter

GENERALITAT
VALENCIANA | TOTS
A UNA
veu

IVAM

Patrocinador

Col·labora

Sabadell
Fundació

museum
jorn

Supported by
Arts Council Norway

OCA
Office for
Contemporary
Art Norway

Tothom coneix a Asger Jorn. Va ser el millor dels pintors. A més d'això, va fer de tot. Meravelles: és a dir, en tots els camps, innovacions. Inclús estem començant a conèixer —i ací els nouvinguts s'hauran de posar al dia ràpid— la seua contribució al nou urbanisme i a la creació d'una topologia situacionista. Per no mencionar la pintura *détournée*, que és una cosa molt diferent de la pintura convencional; centenars de pàgines d'estudis sobre estètica, de les quals l'estètica mai no es recuperarà; la major obra de ceràmica del món. I, per descomptat, els tapissos. Asger Jorn mai va deixar d'abandonar la pintura, per qualsevol costat.

Michèle Bernstein, 1960

La creació oberta i els seus enemics: Asger Jorn en situació presenta la singular trajectòria de l'artista danès Asger Jorn (1914-1973), membre fundador de moviments d'avantguarda europeus com Cobra i la Internacional Situacionista.

Per a Asger Jorn, produir, col·leccionar i reelaborar imatges era una manera de transformar el món, i creia que l'art experimental ens havia de comprometre a un nivell profund i personal. Com va dir en un primer text programàtic: «Totes les persones estem implicades. L'espectador com a tal ja no existeix ni pot existir en aquest moment».

Encara que sovint se'l reconeix com a un pintor extraordinari, l'excel·lent abast de la pràctica de Jorn mereix una exploració més àmplia. *La creació oberta i els seus enemics* és un estudi exhaustiu de les activitats transdisciplinàries de Jorn, que inclou un gran nombre de pintures, dibuixos, gravats, publicacions i col·laboracions de totes les etapes de la seua carrera.

D'acord amb la insistència de Jorn a acostar-se a la història com a artista en exercici, l'exposició inclou obres per encàrrec de l'artista danesa Anna Sofie Mathiasen, així com del

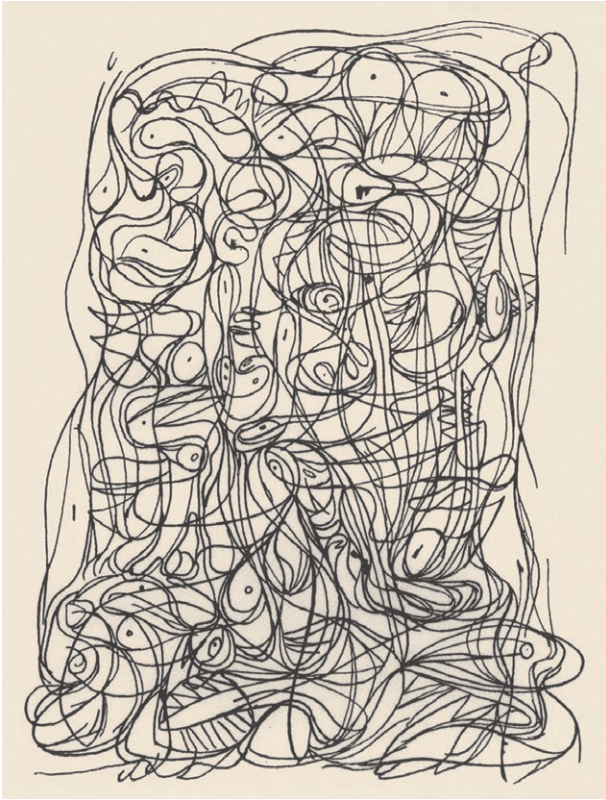
grup d'art i recerca Institute of Computational Vandalism (Institut per al Vandalisme Computacional), que han sigut convidats convidats a abordar el llegat de Jorn des d'una perspectiva contemporània.

Desenvolupada en estreta col·laboració amb el Museum Jorn de Silkeborg i comissariada per l'historiador d'art noruec Ellef Prestsæter, l'exposició inclou obres de la col·lecció de l'IVAM i de Canica Art Collection, Collection Troels Jorn, Edition Julien Martial, fluid archives, Guttormsgaards arkiv, Henie Onstad Kunstsenter (Høvikodden), Kunsten Museum of Modern Art (Aalborg), Louisiana Museum of Modern Art (Humlebæk), Museum Jorn (Silkeborg), Randers Kunstmuseum, Sammlung Hinterfeldt, Sammlung Selinka, SMK – the National Gallery of Denmark, Tangen Collection / Kunstsilo, Torpedo Press, i nombrosos prestadors privats que volen mantindre l'anonimat.

La creació oberta i els seus enemics: Asger Jorn en situació és una exposició produïda per l'IVAM en col·laboració amb el Museum Jorn, Silkeborg

La double face (La doble cara), 1960.
Louisiana Museum of Modern Art,
Humlebæk, Dinamarca

Sense títol (El dibuix de Saxnäs), 1946.
Ubicació desconeguda

SALA 1: ANIMALS ANIMATS I MATERIAL IMPRÉS

En 1946 Asger Jorn va fer un dibuix automàtic durant una estada a la ciutat sueca de Saxnäs. Amb paper transparent, va calcar una sèrie de dibuixos a partir de l'original, i va convidar als seus amics artistes a fer el mateix. L'experiment col·lectiu va demostrar que una imatge està oberta a multitud d'interpretacions en funció de «l'activitat de l'espectador, que d'aquesta manera ja no és un espectador real». En aquesta primera sala es despleguen les múltiples capes de l'experiment de Saxnäs, mostrant interpretacions dibuixades a mà d'artistes com Karel Appel, Christine Boumeester i Wifredo Lam, així com les notables elaboracions pintades de Jorn. El dibuix de Saxnäs cobra vida en una obra

de vídeo encarregada de l'artista danesa Anna Sofie Mathiasen. El treball de Mathiasen s'ha produït en una caixa d'animació de la seua pròpia creació. La pròpia caixa forma part de la seua instal·lació, i serveix com a escenari per a la projecció d'un conjunt de «videolectures» performatives de llibres i revistes publicats per Jorn.

La sala presenta els primers experiments editorials de Jorn, des de retallades de fusta satíriques amb tendència marxista (1933) passant per un llibre de poesia inspirat en Joan Miró (1938) fins a la revista *Helbesten* (1941-1944), publicada com a forma de resistència cultural mentre Dinamarca va ser ocupada per Alemanya. Va ser a *Helbesten* on Jorn va presentar a Franz Kafka en danès per primera vegada, i va ser ací on va publicar la seua primera obra substancial, «Intime Banaliteter» (Banalitats íntimes), una celebració del *kitsch* i de les formes populars d'expressió. El manifest es va il·lustrar amb dissenys de tatuatges i imatges *kitsch* i de Hollywood. En conjunt, la sala sembla una Arca de Noé «d'animals animats», que demostra l'interès de Jorn per un art del banal i popular i l'ús d'imatgeria animal per representar la vida humana.

Blomsterspiseren (El devorador de flors), 1939.
Museum Jorn, Silkeborg, Dinamarca

SALA 2: TRAÇAT DE LÍNIES I MOTIUS

En 1957, Jorn va publicar *Guldborn og lykkehjul* (Les banyes d'or i la roda de la fortuna), el manuscrit del qual havia acabat diversos anys abans. El punt de partida del llibre van ser les figures gravades i cisellades en dues banyes d'or del segle V. Al llarg del llibre, aquestes figures es juxtaposen a imatges d'altres fonts per tal de cartografiar les migracions de motius pictòrics a través de l'espai i el temps. La principal hipòtesi de Jorn era que aquestes imatges estan inextricablyment vinculades a rituals relacionats amb el canvi estacional. Preocupacions similars són evidents en una obra clau com *En skærsommernatsdrøm* (El somni d'una nit d'estiu) de 1953.

La majoria de les il·lustracions de *Guldborn og lykkehjul* són dibuixos lineals, sovint copiats a mà en paper calc d'altres publicacions. L'abast

Guldborn og lykkehjul / Les Cornes d'or et la roue de la fortune (Les banyes d'or i la roda de la fortuna). Cortesia E. Prestsæter

En skærsommernatsdrøm (El somni d'una nit d'estiu), 1953. Canica Art Collection, Oslo, Noruega. SMK, the National Gallery of Denmark

de l'empresa és impressionant, superant, en paraules del mateix Jorn, «tots els límits de temps i espai», i convidant els lectors a establir les seues pròpies connexions.

Al mateix temps, Jorn estava ansiós per desenvolupar els seus propis motius per capturar les alegries i els horrors de la vida. La Schweizer Suite (Suite de Suïssa), composta per 23 aigüaforts, pot considerar-se un patrimoni personal de motius simbòlics. A principis dels anys cinquanta, va escriure una carta a Picasso en la qual descrivia el seu intent d'arribar a una «expressió de la nostra situació actual», més concretament de «l'amenaça de guerra». Jorn informa que «havia intentat crear un símbol bèl·lic en forma d'àguila bicèfala al damunt d'una màquina de destrucció que avançava destruint tot rastre vida». Una altra figura recurrent aquests anys és una criatura vista per primera vegada en un dibuix de 1950. L'any 1952, mentre Jorn patia tuberculosi, aquesta va reaparèixer com el microbi causant de la malaltia que quasi el va matar. Després de la recuperació de Jorn, la criatura va passar per una altra metamorfosi i va ser identificada com Odradek, l'enigmàtica criatura inventada

per Franz Kafka en un conte que Jorn havia traduït al danès una dècada abans. Ara la criatura es presenta com un supervivent resistent i triomfant.

SALA 3: MITES MUTS

Després que la tuberculosi va obligar a Jorn a deixar París i tornar a Silkeborg, en 1951, un xicotet quadern d'esbossos es va convertir en l'eix d'una obra que abastava diversos mitjans. Dibuixos, pintures, obres gràfiques, pel·lícules i «dibuixos lluminosos» es van unir en l'elaboració del que Jorn va anomenar un «mite mut».

A través de les diferents instàncies del «mite mut» veiem com Jorn va incorporar a la seua pràctica pictòrica les preocupacions desenvolupades a través de l'elaboració de llibres i viceversa. La noció de «mite mut» reflectia la seua convicció que la «relació de les arts visuals amb la creació de mites ha de ser muda, és a dir, no il·lustrativa». El quadern de dibuixos era el punt de partida de pintures, les obres gràfiques i els «dibuixos lluminosos». Per a aquest últim,

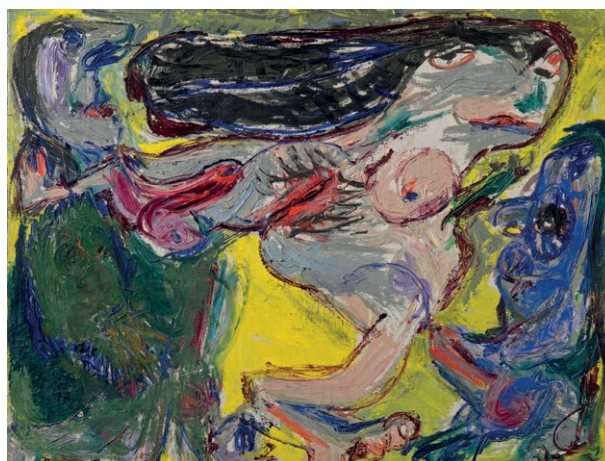
Den grønne Ole (El Ole vert), 1950-1953.
Museum Jorn, Silkeborg, Dinamarca

Dødsangst (*Af den stumme myte, opus 6*)
[Por a morir (Del mite mut, opus 6)], 1952-1953.
Randers Kunstmuseum, Dinamarca

el fotògraf Poul Pedersen va gravar Jorn dibuixant a l'aire amb una torxa.

L'exuberància cosmològica de la suite del mite mut troba un contrapunt més personal en la serie de quadres exposats a la llarga paret de l'espai expositiu. Des de la vulnerabilitat de *Såret vilddyr II* (Bèstia ferida II) i *Den grønne Ole* (El Ole vert, referint-se al seu fill Ole) fins a l'agressiva escena sexual d'*Elskovskampen* o *Cherchez la femme* (*La batalla de l'amor* o *Busquen a la dona*), intuïm com les criatures fantàstiques de Jorn es relacionen amb els esdeveniments seminals i afectes ambivalents de la vida humana.

Elskovskampen o *Cherchez la femme*
(La batalla de l'amor o Busquen a la dona), 1954.
Museum Jorn, Silkeborg, Dinamarca

SALA 4: SITUACIONISME

La Internacional Situacionista va ser fundada l'any 1957 per un grup d'artistes i intel·lectuals compromesos políticament, com Asger Jorn, Guy Debord i Michèle Bernstein. La Internacional Situacionista va desenvolupar una crítica radical del capitalisme i de les formes de vida contemporànies a través d'una plèthora d'activitats, com la teorització i la publicació, l'activisme i la creació artística.

Juntament amb Debord, Jorn realitzà dos notables llibres de *collage*, *Fin de Copenhague* (1957) i *Mémoires* (Memorias, 1959). A les pàgines dels llibres, retalls de diaris i cultura pop s'ajunten amb un fluid llenguatge pictòric. *Mémoires* estava dotat d'una coberta feta de paper d'escata per tal de ratllar i destrossar «taules de caoba polida» així com els llibres veïns a la prestatgeria.

Mémoires (Memòries), 1959.
Guttormsgaards arkiv, Blaker

Attention, Danger (Atenció, perill), 1957.
Henie Onstad Collection, Henie Onstad
Kunstsenter, Høvikodden, Noruega

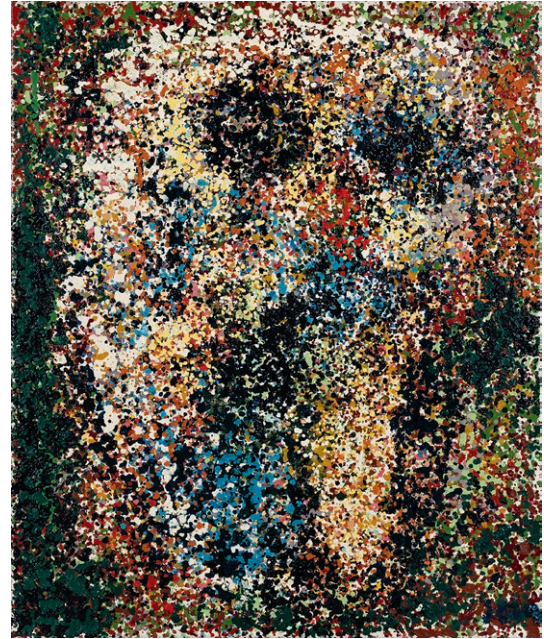
Les anomenades modificacions de Jorn, —accions pictòriques sobre quadres trobats— es van veure com una aplicació pictòrica de l'estratègia situacionista de *détournement*, un «segrest» de materials artístics preexistents.

Ainsi on s'ensor (Fora d'aquest món –
Després d'Ensor), 1962. Museum Jorn,
Silkeborg, Dinamarca

Foule folle (Gent embogida), 1960.
IVAM Institut Valencià d'Art Modern,
Generalitat

Danno the Dane (Danno el danès), 1961.
Tangen Collection / Kunstsilo

Jorn va declarar: «La pintura està acabada. / Podríeu rematar-la. / Desvieu-la. / Llarga vida a la pintura.» Un crit de batalla encara més enèrgic es va atribuir a Jorn en l'assaig que Michèle Bernstein va escriure sobre ell a 1960: «Monstres de tots els planetes, uniu-vos!»

SALA 5: SITUACIONS COINCIDENTS

Després de deixar la Internacional Situacionista el 1961, Jorn va fundar l'organització d'investigació experimental Skandinavisk institut for sammen-lignende vandalisme-SISV (Institut Escandinau de Vandalisme Comparatiu). Es va associar amb Gérard Franceschi, destacat fotògraf francès, que va dur a terme àmplies campanyes fotogràfiques pels països nòrdics, França i Espanya. La noció de «vandalisme comparatiu» al·ludia als històrics vàndals, la tribu germànica que va saquejar la ciutat de Roma al segle V. En apropiar-se del terme pejoratiu, Jorn va indicar que els criteris suposadament universals pels quals es jutja normalment l'art eren esbiaixats i que les percepcions de la

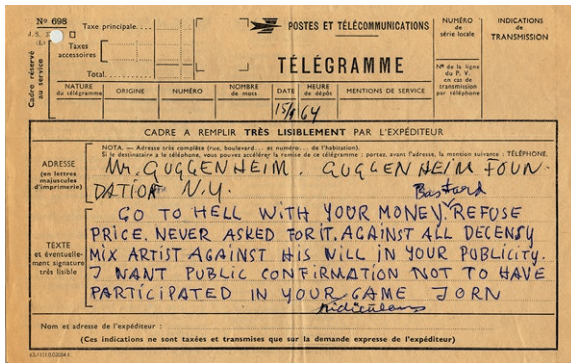
cultura nòrdica, per exemple, patien per basarse en termes derivats de la cultura clàssica o llatina. La irreverent visió que Jorn tenia de la història de l'art va quedar plenament demostrada en el llibre de 1968 *La langue verte et la cuite* (La llengua crua i la cuita), una recopilació de diversos centenars d'imatges de llengües, impreses en diferents colors.

La langue verte et la cuite: Étude gastrophonique sur la marmythologie musiculinaire
(La llengua crua i la cuita: Estudi gastrofònic sobre la marmitologia musiculinària), 1968.
Guttormsgaards arkiv, Blake

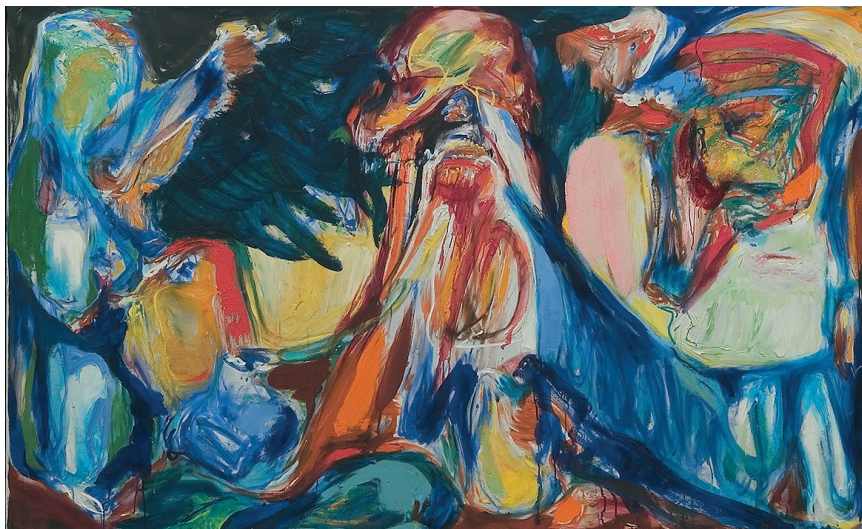
Dead Drunk Danes (Danesos borratxos morts), 1960. Donació The Louisiana Foundation. Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk, Dinamarca

Telegrama a Harry Guggenheim, 15 de gener de 1964. Museum Jorn, Silkeborg, Dinamarca

A la dècada de 1960, Jorn va desenvolupar nous llenguatges pictòrics, des de les lúdiques i experimentals *Luxury Paintings* (Pintures de luxe) fins a l'extraordinària gràcia i intensitat de les seues últimes obres. L'any 1964, el quadre de Jorn, *Dead Drunk Danes* (Danesos borratxos morts) va ser seleccionat per a l'exposició del Premi Internacional Guggenheim de Nova York. El títol de l'obra feia al·lusió a un discurs pronunciat pel president estatunidenc Eisenhower l'any 1960, en el qual es referia a la qüestionable moral i la política d'un «país europeu amic» no identificat d'Escandinàvia. Quan el jurat del Guggenheim va decidir premiar la rèplica pictòrica de Jorn al discurs d'Eisenhower, Jorn va respondre enviant un furiós telegrama declinant el premi.

Al centre de la sala hi ha el retrat cinematogràfic d'Asger Jorn de Per Kirkeby (1938–2018), produït quatre anys després de la mort de Jorn. Amb una banda sonora formada per la música que Jorn va fer amb Jean Dubuffet el 1961, Kirkeby retrata el seu col·lega a través de materials d'arxiu i visites a llocs importants de la vida de Jorn, des del seu Silkeborg natal passant per París i Albisola a Itàlia fins a l'illa sueca de Gotland, on va estar enterrat l'any 1973.

The Situation of a Central Figure (La situació d'una figura central), 1966-1968. Donació The Merla Art Foundation. Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk, Dinamarca

BIOGRAFIES

Asger Jorn (1914–1973) va nàixer a Vejrum (Dinamarca) i van batejar-lo com Asger Jørgensen. Després de formar-se com a professor a Silkeborg, en 1936 se'n va anar a París per seguir una carrera com a artista. Tingué com a mentor a Fernand Léger i va treballar com a assistent per a Le Corbusier. Els anys de la guerra els va passar a Dinamarca, on el cercle de Jorn va desenvolupar un llenguatge pictòric que es va conèixer com «espontani» i «abstracte» i junt amb el que van publicar la revista *Helhesten*. El 1948 Jorn va ser membre fundador de Cobra, un grup postsurrealista políticament radical i que portava el nom de les capitals dels països d'origen dels membres: Copenhagen, Brussel·les, Amsterdam. Quan Jorn va contreure tuberculosi el 1951, va tindre que anar-se'n de París per anar a Silkeborg, on va passar 18 mesos en un sanatori. Quan es va recuperar, va tornar de nou cap a Europa i va continuar movent-se inquiet durant la resta de la seua vida. A Itàlia va iniciar el Moviment Internacional per una Bauhaus Imaginista - MIBI, protestant pel que considerava el biaix funcionalista de la nova escola Bauhaus de Dessau. Va ser un dels membres fundadors de la Internacional Situacionista al 1957 i va romandre membre del grup d'avantguarda fins al 1961. En aquesta època, Jorn havia realitzat importants encàrrecs de decoració treballant amb ceràmica i tapís a Dinamarca, i les seues pintures eren cada vegada més buscades al mercat internacional de l'art. Al 1961 va fundar l'organització de recerca experimental Skandinavisk institut for sammen-lignende vandalisme-SISV (Institut Escandinau de Vandalisme Comparatiu. L'any 1968 va participar al Congrés Cultural de l'Havana, on va acabar decorant les parets interiors de l'Arxiu de la Revolució. Jorn va ser un artista, escriptor i intel·lectual molt prolífic fins a la seua mort als 59 anys el 1973. Les seues obres inclouen unes 2.500 pintures, més d'una dotzena de llibres i innombrables obres en altres mitjans.

L'Institute of Computational Vandalism (Institut per al Vandalisme Computacional) és un grup d'art i recerca fundat el 2014 per Nicolas Malevé (Bèlgica, 1969), Michael Murtaugh (Estats Units, 1972) i Ellef Prestsæter (Noruega, 1982). El seu treball es relaciona amb arxius, programes informàtics i altres mitjans de comunicació, per a investigar i explorar creativament els aspectes polítics, artístics, tècnics i socials de la digitalització. L'Institute of Computational Vandalism està en línia a <https://vandal.ist/>

Anna Sofie Mathiasen (Dinamarca, 1995) viu i treballa a Oslo i Copenhagen. Mathiasen treballa amb material d'arxiu i records personals, utilitzant el dibuix, el *collage*, la instal·lació, el cinema i el text per crear noves constel·lacions i ficcions. Anteriorment ha exposat a Kunsthall Oslo (NO), Guttormsgaards arkiv (Blaker, NO) i Kunstnernes Hus (Oslo, NO). Està representada per la Galeria K d'Oslo.

ACTIVITATS

Presentació de l'exposició a càrrec del comissari de l'exposició, Ellef Prestsæter; el director del Museum Jorn, Jacob Thege, i la directora de l'IVAM, Nuria Enguita. Estaran acompanyats pels artistes Michael Murtaugh i Nicolas Malavé (Institute for Computational Vandalism) i Anna Sofie Mathiasen.

Data: 16 de febrer 2023, 19 h

Lloc: Auditori

Llapis de colors i computadores: un taller de dibuix. Institute for Computational Vandalism

En 1946, Asger Jorn va realitzar un dibuix automàtic durant una estada en Saxnäs, una ciutat de Suècia i Sápmi (la terra del poble indígena sami). Utilitzant bolígraf i paper transparent, va traçar una sèrie de dibuixos a partir de l'original, al mateix temps que convidava a amics artistes a fer el mateix. El resultat va ser una proliferació d'interpretacions,

entre elles notables pintures així com elaboracions teòriques.

En aquest taller, l'Institute for Computational Vandalism et convida a participar en una exploració lúdica i col·lectiva del dibuix de Saxnäs, juntament amb la convidada especial Anna Sofie Mathiasen. Amb l'ajuda de llapis de colors i algorismes informàtics intentarem extraure nous nivells de significat i interpretació.

Un projecte de: Institute for Computational Vandalism amb Anna Sofie Mathiasen

Dirigit a: públic general

Idioma: Anglès i castellà

Duració: 90' aprox.

PUBLICACIÓ

L'exposició s'acompanya d'un ampli llibre publicat per l'IVAM i La Fábrica. Editat per Ellef Prestsæter i publicat en edicions valenciana, espanyola i anglesa, presenta traduccions de textos canònics i inèdits de Jorn, així com textos de Lawrence Alloway, Gaston Bachelard, Michèle Bernstein, Öyvind Fahlström, Matthew Fuller, Institute for Computational Vandalism, Ellef Prestsæter, Per Kirkeby i Anna Sofie Mathiasen.

La publicació ha sigut possible gràcies a la generosa aportació de la AKO Art Foundation. Estarà disponible a la botiga del museu i en línia: <https://tienda.ivam.es/>

Crèdit fotogràfic: © Donation Jorn, Silkeborg / VEGAP, València, 2023

Institut Valencià d'Art Modern
Centre Julio González
Guillem de Castro, 118
46003 València

Contacte:
Departament de Comunicació
comunicacion@ivam.es
T. 963 176 600

IVAM